

Statsbudsjettet 2025

Skriftlig innspill fra Arkivforbundet til Familie- og kulturkomiteen

Totalt sett har det vært en god satsing på kultur i årets statsbudsjett. Innen arkivsektoren har det kommet et løft, men ensidig rettet mot de to statlig etatene Arkivverket og Nasjonalbiblioteket. Vi opplever at regjeringen ikke i samme grad anerkjenner behovene i det kommunale og fylkeskommunale arkivfeltet, så vel som i privatarkivarbeidet. De søkbare arkivutviklingsmidlene har i år økt fra 12.3 millioner til 15 millioner kroner, noe som ble lansert ift. tippemidlene for noen måneder siden. Det er positivt. Arkivforbundet har et sterkt ønske om at også vår sektor skal kunne opprettholde et uavhengig faglig tidsskrift, tilsvarende som for bibliotek og museum. Årets statsbudsjett er siste mulighet for å hjelpe sektoren med det.

Tidsskriftet AKSESS

Under post 78 Arkivtiltak mener vi det må legges en bevilgning til tidsskriftet AKSESS. ABM-media (ABM-media AS er et ikke-kommersielt aksjeselskap med formål om å utgi frie og uavhengige fagblader for arkiv-, bibliotek- og museumsfeltene) har brukt egenkapital på å etablere tidsskriftet Aksess og har gitt betydelig driftsstøtte de siste tre år, men det er ikke midler til å fortsette denne satsingen i 2025. Egen bevilgning over statsbudsjettet er helt nødvendig for å kunne beholde det viktige tidsskriftet. Fagtidsskriftet for bibliotekfeltet, Bok- og bibliotek, er eksempelvis finansiert på post 80 Bibliotek- og litteraturtiltak med 1.9 millioner kroner.

Arkivfeltet trenger et kritisk og uavhengig organ, som for eksempel kan ivareta at utviklingen av omfattende statlige fellesløsninger kommer hele sektoren til gode. Det er også viktig å ha kritisk journalistikk rundt arbeidet som foregår i kommunearkivinstitusjonene eller bevaring av arkiver på statlige institusjoner eller i primærkommuner. Aksess bidrar til å samle og styrke sektoren – men gjør også samfunnet mer bevisst betydningen av arkiv. Arkiv er et fundament for demokrati, åpenhet, rettighetsdokumentasjon, identitetsbygging, minoriteters rettigheter, og bevaring av historien og samtiden. Arkiv handler også om tillit – til politikere og de beslutningene som tas. Målgruppen er hele sektoren i alt sitt mangfold – men også lesere utenfor sektoren; det vil si alle som bryr seg om demokrati, rettssikkerhet, rettigheter, historie, kulturarv og identitet.

Aksess er et tidsskrift som favner hele sektoren. Alt fra dokumentasjonsforvaltning i staten, private arkivinstitusjoner, museum, interkommunale arkivinstitusjoner, primærkommuner og akademia derav studenter. **For oss i Arkivforbundet er dette den viktigste saken å spille inn i årets statsbudsjett!**

Arkivsatsinger på digitalisering og kulturarv

Den økte satsingen på digitalisering av kulturarvsmateriale i Mo i Rana vil naturlig nok også dryppe på hele sektoren, men skal den fulle verdien og samfunnsnyttene av digitaliseringen kunne realiseres, må bevaringsinstitusjonene som eier dette materialet legge ned mange arbeidstimer og mye innsats i forarbeid, metadatabehandling, etterregistrering og tilpasning mot tilgjengeliggjøringsløsninger. Vi vil si at halve jobben gjøres utenfor Nasjonalbiblioteket ift. digitaliseringen av kulturarven. Satsingen som ble gjeldende fra 2020 som ga betydelige midler til digitalisering i Mo i Rana har vært bra og viktig, men det finnes ingen støtteordning eller bevilges særskilte midler til bevaringsinstitusjonene som Nasjonalbiblioteket digitaliserer materiale for.

Nasjonalbibliotekets kulturarvdigitalisering for ABM-institusjonene omfatter i all hovedsak foto og audiovisuelt materiale. Det er bygget opp en digitaliseringsløype for arkivdokumenter, men den har så langt vært reservert statlige arkiv.

Arkivverket står for 42 prosent av den totale arkivbestanden og 28 prosent av privatarkivbestanden i Norge (arkivstatistikken 2023). Det ville da vært naturlig at det også var gitt en støtte for å digitalisere annet kulturarvmateriale som er offentlig og som ligger utenfor Arkivverket. Satsingen på utvidelse av digitaliseringskapasiteten ved Norsk Helsearkiv på Tynset vil brukes til Arkivverkets materiale. Det er positivt for Arkivverket at en større del av deres papirbaserte materiale kan bli digitalisert og forhåpentligvis også gjort tilgjengelig. I de kommunale arkivinstitusjonene er det store mengder viktig kulturarv. Vi hadde også sett at en fikk midler til å digitalisere dette analoge offentlige arkivmaterialet som har betydelig verdi. De kommunale arkivene omfattes verken av digitaliseringen på Tynset eller kulturarvdigitaliseringen i Mo i Rana som er avgrenset til privatarkiv.

Utviklingsmidler for arkivsektoren

Etter at arkivutviklingsmidlene har stått stille i flere år, er det satt av 15 millioner kroner av tippemidlene til arkivformål i år mot 12.3 millioner kroner året før. Dette er positivt da det gir vekst og utvikling over hele landet. Innen fristen 1. oktober er det kommet inn hele 84 søknader om utviklingsmidler på til sammen 27 millioner kroner. Her er det midler til innovasjon som er viktig for arkivsektoren utenfor Arkivverket. Men flertallet av søknadene er naturlig nok fortsatt om ordning og tilgjengeliggjøring av privatarkiver. Å ta vare på privatarkiver er ikke en lovpålagt oppgave, så her bidrar utviklingsmidlene til at flere institusjoner klarer å prioritere å ordne og tilgjengeliggjøre privatarkiv, og ved det bidra til at vi får en mer helhetlig samfunnsdokumentasjon.

Nasjonal arkivstrategi og ny arkivlov

Dessverre har arbeidet med arkivloven tatt mye lenger tid enn forutsatt, og vi håper at den legges frem nå på nyåret. Arkivfeltet framstår i dag som fragmentert og spriker i ulike retninger. Behovet for en overordnet og nasjonal arkivstrategi er stort. Vi foreslår at Kultur- og likestillingsdepartementet setter i gang arbeidet med en nasjonal arkivstrategi i etterkant av at arkivloven er sendt og behandlet i Stortinget. Her bør en også se på hva som er kompetansebehovet i sektoren, og arkivutdanningene på Oslo Met og NTNU.

Våre forslag for 2025:

- Få Tidsskriftet AKSESS inn på Post 78 med 1.85 millioner kroner.

- Øke utviklingsmidlene finansiert over tippemidlene med 5 millioner kroner til 20 millioner kroner.
- Etablere en støtteordning for digitalisering av analogt materiale for kommunal og fylkeskommunal sektor med 10 millioner kroner.
- Etablere en støtteordning for forarbeid og etterarbeid med digitalisert kulturarvmateriale med 10 millioner kroner.
- At arbeidet med en nasjonal arkivstrategi settes i gang etter at arkivloven er lagt frem for Stortinget

Om Arkivforbundet

Arkivforbundet er en fagpolitisk og landsdekkende interesseorganisasjon som siden 1986 har jobbet for å fremme bevaring og formidling av kommunale arkiv og privatarkiv, samt heve den faglige kvaliteten på dette arbeidet. I dag er vi den eneste organisasjonen som jobber spesifikt med disse spørsmålene. Vi har cirka 120 institusjonsmedlemmer fra hele landet; kommunale arkivinstitusjoner, privatarkivinstitusjoner, museer, kommuner og historielag. Vårt daglige arbeid ledes av generalsekretær Kjetil Landrog, og Ole Martin Rønning (daglig leder i Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek) er styreleder.

Kontaktinformasjon til Arkivforbundet:

E-post: post@arkivforbundet.no Hjemmeside: www.arkivforbundet.no Tlf. 99694577